

מערך שיעור התיישבות העולים החדשים בעיירות הפיתוח

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ה'

ציר מוביל: מסיפורי קהילות לפסיפס ישראלי

רעיון מרכזי: העולים החדשים שהגיעו לארץ ישראל ממדינות שונות התמודדו עם קשיים ואתגרים רבים, אך בכוחות משותפים, תקווה וערבות הדדית הצליחו להקים יישובים חדשים, להשתלב בארץ ולתרום לחברה הישראלית.

נושא: אתגרי הסתגלות של עולים חדשים בישראל בעיירות פיתוח

מיומנויות:

אוריינות מידע, אוריינות לשונית, חשיבה ביקורתית

ערכים וסוגיות לדיון:

שותפות, עזרה הדדית, אהבת הארץ והוקרת המעשה הציוני, כבוד לגיוון התרבותי, תקווה

בין-תחומיות: מולדת, גאוגרפיה, היסטוריה, שפה

מערך השיעור

פתיחה

מטרות: התלמידים יחוו הזדהות עם תחושת חוסר הוודאות שחוו העולים החדשים, ויבינו כיצד העלייה מארצות הים התיכון הייתה חלק ממפעל ההתיישבות ובניין הארץ.

מה צריך?

[תמונת אנדרטת "חלוצים עם עלות השחר" במצפה רמון](#)

[קטע מנאום חנוכת הכיכר \(א\)](#)
[תקציר המסר המרכזי](#)

תמונות של עולים בעיירות הפיתוח ובמעברות

מה עושים?

1. שאלים:

איך הייתם מרגישים אם היו מעבירים אתכם פתאום בלילה למקום חדש, בלי לדעת לאן?

2. **מציגים** תמונה של עולים או משפחות במעברה (נספח 1).

3. **המורה מספר:**

בארצות אגן הים התיכון חיו קהילות יהודיות עתיקות.

העולים שהגיעו משם הביאו איתם תרבות עשירה, שפות, מנהגים ומורשת רוחנית. רבים מהם עלו לארץ מתוך אמונה בציונות ובחזון של שיבת העם לארצו.

הם התיישבו בעיירות הפיתוח – בנגב, בגליל ובפריפריה.

הם התמודדו עם קשיי קליטה אך שמרו על זהותם והעשירו את התרבות הישראלית.

פתיחה - המשך

4. שואלים:

אילו אתגרים חוו העולים בעיירות הפיתוח, וכיצד הצליחו למרות הכול לבנות חיים חדשים?

5. **מציגים** את תמונת האנדרטה "חלוצים עם עלות השחר" ומספרים בקצרה:

מצפה רמון הוקמה בשנות ה-50 על ידי עולים חדשים שהגיעו בלילה למדבר, מבלי לדעת לאן.

למרות התנאים הקשים והבדידות, הם בחרו להישאר ולהקים יישוב תוסס בלב הנגב.

6. **מסבירים** את המסר מנאום חנוכת הכיכר:

ההתיישבות בנגב ובגליל היא סיפור של עוצמה, בחירה והתמדה. העולים שהקימו את מצפה רמון הפכו את החלום הציוני למציאות.

7. שואלים לדיון:

- מה מסמל הביטוי "חלוצים עם עלות השחר"?

- למה חשוב לזכור את סיפורם?

מסר פתיחה: העולים החדשים הוכיחו שגם מתוך קושי ובדידות אפשר לבחור להישאר, לבנות ולהאמין.

למידה פעילה

מטרות:

- להבין את תהליך הקליטה וההתיישבות דרך חקר של עיירת פיתוח אחת.
- לחקור עיירת פיתוח אחת ולגלות כיצד תרמו העולים שהקימו אותה לעיצוב פני הארץ ולפיתוח החברה.
- להבין את מאפייני עיירות הפיתוח דרך סיפור של מקום אחד, ולגלות מה היה דומה ומה שונה ביניהן.

מה צריך?

דף עבודה,
מקורות מידע
רשימת עיירות פיתוח למיני
חקר: **(נספח 2)**

מה עושים?

1. **מתחלקים לקבוצות**; כל קבוצה בוחרת עיירת פיתוח.
 2. **ממלאים** את דף החקר (נספח 2):
 3. **מכינים** פוסטר, שקף, מצגת קצרה: שם העיירה, תמונה אחת, נתון מעניין, אתגר מרכזי ודרך התמודדות.
 4. **מציגים לכיתה**.
- תוצר כיתתי:** מפת ישראל משותפת ובה מסומנות כל העיירות שנחקרו.

עיבוד וסיכום

מטרה: לעבד את הלמידה הרגשית והקוגניטיבית ולהביע הערכה לעולים החדשים.

מה עושים?

שיח מסכם קצר:

- מה היה משותף לעיירות הפיתוח?
- מה גרם לעולים להישאר ולהתמיד למרות הקשיים?
- איך נראו עזרה הדדית וחיי קהילה?

כתיבה אישית: מכתב תודה לעולים החדשים -

מסר הוקרה לדור המייסדים.

שיתוף ויצירת לוח כיתתי: תודה לעולים - שבנו את המדינה.

סיכום

העולים החדשים לימדו אותנו שכוח קהילה, תקווה ואמונה יכולים להפוך מדבר ליישוב פורח.

מה צריך?

לוח או מצגת,
דפי כתיבה,
טושים

- ריאיון משפחתי: לשוחח עם הורים או סבים על עלייה לארץ או מעבר למקום חדש. שאלות מנחות: איך הרגישו בהתחלה? אילו קשיים היו? מה עזר להרגיש בבית?
- להביא לשיעור הבא משפט, תמונה או חפץ שמספרים את סיפור המשפחה.
- בכיתה ליצור קיר עלייה משפחתי – סיפור קטן מכל תלמיד המורכב לפסיפס הישראלי של כיתה ה'.

דף עבודה - חקר עיירת פיתוח בישראל

שם עיירת הפיתוח שבחרנו: _____

1. סמנו על מפת ארץ ישראל את היישוב שבחרתם

(היעזרו במפה שבכיתה או במפה דיגיטלית).

2. מידע בסיסי על היישוב

שם היישוב: _____

שנת הקמה: _____

מספר התושבים בזמן ההקמה: _____

מאילו מדינות (גלויות) הגיעו העולים לעיירה: _____

3. איך נראו החיים בעיירה בתחילת הדרך?

4. חפשו תמונה אחת או שתיים מתקופת ההקמה:

הדביקו או הציגו את התמונה.

כתבו הסבר קצר: מה רואים בתמונה? אילו תנאי חיים מתוארים בה?

מה לדעתכם היה הכי קשה לעולים בשנים הראשונות?

5. מיקום וקרבה לערים אחרות

מהי העיר הגדולה הקרובה ביותר לעיירת הפיתוח שלכם?

בדקו את המרחק ביניהן.

6. מסקנות מהחקר

ענו יחד בקבוצה:

- מה לדעתכם היה היתרון בהקמת עיירות פיתוח דווקא באזורים מרוחקים?
- אילו אתגרים היו לעולים במקום החדש?
- כיצד לדעתכם נראו חיי הקהילה שם?

מה למדנו על עיירות הפיתוח ועל כוח הרצון של העולים?